

„Istarska Riječ“
sedi svakog četvrtka u veče,
svakog drugog četvrtka donje
časopisni prilog „Mladi Istran“.
Preplaćata za tuzemstvo iznosi
— lira na godinu, a za
izvozno, 25 — lira. Ured
članak i uprava lista: Trst
(Trieste) — Via S. Francesco
Assisi 20/L. Telefon: 11-57

ISTARSKA RIJEČ

Tijednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari!“ — Narodna poslovica.

Sve u svoje vrijeme

Pošto se ono Italija prije neko šezdeset godina ujedinila, uskliknuo je jedan veliki Italijanac: „Italija je stvorena sada treba da stvaramo Italijane!“

Ta je velika riječ bila sašvima opravljena. Italijani, što su prije ujedinjenja, bili su rasejijani, rastrešani, podijeljeni u dva državica, toliko je bilo tih italijskih državica, toliko je bilo — ako smislimo tako da se izrazimo — i italijskih čuda. Prema tome je Sicilijanac

sasvim drukčije odgojen od Lombardije, što je bio pod austrijskim vlastom; ovaj je sasvim drukčije mislio Romanojolca, koji je bio pod papinskom kapom, a svi su opter drukčije i misili i osjećali od Venezijanca, Pie-monteza, Toskanaca itd. Učinili, da će kupnuti narod Italije, od Alpi, pa da premašujući kraja Sicilije misli, radi se politički i nacionalno jednako, to je bio ogroman posao, što su ga na sebe preuzeći vodeći umovi treće Italije. To je evo i djelo, što se istom sada svršava pod jakom rukom prvog ministra Mussolinića.

Nekako je slično bilo, a još je i danas s Jugoslovencima u Jugoslaviji. Do godine 1918. Hrvatska, je u mnogome bila podložena Pešti, Vojvodina je bila sastavni dio Madžarske, Slovenija je bila jedno s Dalmacijom bila podložna Bielu. Crna Gora bila je nezavisna (ali vi znamo, u kakvim je prilikama živjela). Bosna je do 1878. bila pod Turskom, otada pa do sloma pod Njemcima i Madžarima, Sandžak je bio i Turški i svatiji, a i Stara Srbija sve do 1912. Turška, Srbija je jedina imala svej pravu slobodu, svoj ustav, svoj red, svoju nacionalnu, nezavisnu državu, ali i ona je bila puna četiri vječja pod turškim kopitom, pa je i ona, iako preko volje, primila na sebe neke uticaje, što su dolazili iz Carigrada.

Razumije se, da kod svih tih prilika nije narodna duša ni Srbia ni Hrvata ni Slovenaca mogla da ostane sasvim čista i netaknuta. Kao što su u Italiji nje-macki, francuski, španjolski i drugi uticaji raznoliko, a često puti i nepovoljni, te djevoljali na italijsku narodnu dušu, tako su isto nepovoljno, po-đedjegje i štetno djevoljali i na jugoslovensku dušu, uticaji Madžara, Njemačaca, Turaka, Venecijanaca i raznih drugih naroda. Zato nije ni čudo, što se i u Jugoslaviji odmah postigne ujed-ijacija dugog gleda: — Jugoslavija je stvorena — sada treba stvarati Jugoslovene!

I sada se evo i radi na tome stvarjanju.

Nije to lak posao! Mnogo je lakše od tropskih vina: refoška, terana, malvazije, muškata stvoriti jednu dobru i čistu vrstu vina, nego li učiniti da djevolji naroda, koji su živjeli pod tako raznimi prilikama i uticajima, i svemu jednako misle, rade i osjećaju. Nisu Srbija — refoške misle, rade i osjećaju. Ni Slovenija — muškat, da će tako lako slići u ono nešto pravo domaće, da može čovjek reći: evo prave i čiste kapljice! Za to treba vremenu i više nego se misli; zbog toga neko se nikو ne čudi, što se katkada i iz Zagreba i iz Beograda i iz Ljubljane osobito iz Ljubljane — čuju i takove izjave, koje ne bi, kako se ono u nas voli, jedna naša, inače vrlo vjerna životinja ni na maslu pojela.

Jugoslovensko vino još vrie, pustite vi ujgra da dovrši, pa će biti sve u redu.

Da sada se učinilo mnogo. Došli su zatočeno nenađano pod isti krov ljudi, koji se u najviše slučajeva nisu ni pozvali gospodar. I bilo je vrijeme, kad tekima to nije bilo ni pravo, pa je svak počeo da mahnita veleći: ja tu da budem gospodar, ili pak da se dijelim. Prvi su počeli komunisti i zakrjekali: Živo Lenin! Došli drugi i rekli: Živo republika! Došli treći i viknuli: Živo, Živo, Živo! I tako je svak našao neko, kom je viknuo: Živo!

No onaj dobri, zdravi i suačni slavenski nagon, inšinkt, koji je i Srbi i Hrvati u Slovenije vodio u najtamnijim Bog odredio.

„BOG DAJ SREĆU!“

Da! Dao Bog sreću našemu seljačkoj narodu, koji je upravo sada, u ovom injescu, u najvećem poljskom poslu! Sad se ore, sije i obavlja svaki poljski posao, pa i prijatelji prijatelju, a osobito svaki prolaznik težaku dovi-

kuge: „Bog, daj sreću!“ I pravo dovođuje. Ako itko zna, a to pogotovo znade poljodjelac, da zemlji nije gospodar ni onaj, koji je ore, ni onaj, koji si, ni onaj, koji je znojem natapa, — nego Onaj, koji daje rast, Bog.

E, mnogome je težak i mučan ovaj jedini život, ali nikomu tako, kao poljodjelcu, težak. Istina je: teško je i ono pogotovo raditi poljodjelac, da se svačim snađe i osjećati od Venečijanca, Pie-monteza, Toskanaca itd. Učinili, da će kupnuti narod Italije, od Alpi, pa da premašujući kraja Sicilije misli, radi se politički i nacionalno jednako, to je bio ogroman posao, što su ga na sebe preuzeći vodeći umovi treće Italije. To je evo i djelo, što se istom sada svršava pod jakom rukom prvog ministra Mussolinića.

A zasto je poljodjelcu teže? — Evo, zašto: Radnik u tvornici teško radi, to je istina. Ali on stajno zna, da će mu njegov rad i muka biti naplaćena pogodbi. On za to nema brije. A gledajte poljodjelca: Sve je u svjetu, da je milina gledati: rascvalem se jabuke, kruške, šljive i drugo voće, tako da se ne mogao nagledati ljepote onaj, komu je samo do gledanja. Ali poljodjelcu često do ljepote i gledanja. On sve misli: A hoće li to ostanati, hoće li obrodit? Njemu nije do evijeta i proljeća! On gleda na svaki oblačić, okreće se na sve strane: ne će ili biti mraza, ili grada, ili štetna vjetra, ili prevelike kiše i poplave, ili pak žega i suša. I da je vidjeti onomu, tko video nije: kako je poljodjelcu, kad se navuku na pr. oblaći, kad iz njih navalii tuha gradi, i on vidi na svoje oči, kako mu muka propada, sad će eto za čas ili dva da propadne, — a on ne može ništa proti tomu!

«Možel» — kažu. — «Ne znate li, da su ljudi izmislići već i topove (kanone), pa pučaju na oblake, da rastjeraju tuču?»

Znamo, i to ne samo to, nego i još više. Znamo, da su već gotovo proti svakoj Božjoj uši izmislili posebnu mast ili prašak, i posebnu mašinu ili mješi, pa mazu, štrcaju, skrope, praše, — i sve pomaže! Ako i ne pomogne svagda i svagdje, ali ipak pomaze, i čovjek spasi i sačuva nešto svoje muke od propasti. Pa život čovjek, život pravoga čovjeka, koji živi od svojih žuljeva: svoje muke, taj život i nije drugo, nego neprestani boj sa zemljom i zrakom. Koliko su šume, koliko je grmlje iskriveno, da dodjes do kore kruha! Koliko je drača i korova uništeno i sa pito-moga polja protjerano! Kolike su divlje životinje uništene, kojim se danas naime ne zna, nego im kosti u kanenu svjeđeće, da su nekod živjele i čovjeku život otečavale! Koliko je kaznjenje polomljeno, gore izravnane, vode navrnutne! Koliko je željeza zemlji iz utrobo povadjeno, da dodje do oružja i oruđja! Koliko je drvila posjećeno, koliko kamenja naslagano, koliko koža i vjedra oruđano, — da se čovjek obrani od zime i vrutčine!

Sve je učinio čovjek, — i još će gore da učini. Znate, da je već prorovao

časopis i zicom svezao zemlje preko mora, ali mnogi se hvale, da ne vide kraja ljudskog pameti. Sve je dobro i potrebno, ali jedno treba imati na misli, a to je, kako je ono rekao jedan naš pjesnik: „Na zemlji nema raja — i ne će ga biti. Eto, što koriste sve masti i mašine, kojima čovjek ubija jednu uš na vinovoj lozi, — kad se sutra rode tri nove usi i jedna gora od druge? Ni topovi na

vjejkovima njihove historije i nije dao propadnu, štaviše, dizao ih je i poticao na što veći odpor i samoobranu, taj zdravi narodni osjećaj digao se, ovog puta i rekao: — Ne, dječo, vi ćete se još dugo motati, mahnitati mijenjati vlade i ministre, grditi ćete se u novinama i u skupština, ali vi ćete i mimo vaše volje, a ustrelja li preko vaše volje, neprestano jedriti prema cilju, što vam ga je vaš stati Bog odredio.

oblake ne će sa zemlje da protjeraju teže. Štograd čovjek učinio, zraku i zemlji ne postoji gospodar.

Zato imaju krivo oni, koji u svojoj nadušnosti vele, da je čovjek pokorio i savladao naravsku silu, pa da mu to sad služi i robuje. Nije tako. Sve naravске sile jesu za tu, da čovjek služe, pa zato čovjek i ima razum, da se služi svačim na tom Božjem svijetu. Nije to od jučer, što čovjek sebi na suncu susi na hranu za blago; nije od jučer, što čovjek znade izduhuti drvo i u njemu se pustiti po moru, da ga nosi. I tako da je. A što danas organ tjelesa kola po željnoj cesti: što strijela ili munja leti po napetoj zici i javlja čovječe misli po svijetu; što na staklo može vidjeti u najdalju daljinu — pa i još koješta —: to sve i pristaje čovječjoj pameti. Ali je ludo i pomisli, da je čovjek već zajeta ovaj Božji svijet i da mu gospodari.

E, nije i — ne će. Istina, čovjek prevrće svakojako pamet, da sebici olakša jedni život, pa je već i koješta izmislio. Ali koliku je štetu učinila suša, voda, tuča, grmljavina! Tko bi to nabrojao? Od svega toga još čovjek strada i trpi.

A najviše trpi poljodjelac. Njemu, ako mu ne dade nebo i zemlju, drugi neće, već će svačim nastojati da mu još i oduzme. A nebu je i zemlji gospodar Bog. Zato i mi-dovukujemo svojim čitateljima i drugim poljodjelcima u njihovom teškom radu, u brizi i nadi: „Bog daj sreću!“

pojesti, a tim se ne će ništa zasluziti, čime bi se vjerovniku mogao dug vratiti.

Otkad je svijeta, bilo je čovječjih gulikoža, i mora se priznati, da su svagda bili mudri. To se najbolje vidi po tom, kako su se naučili računati kamate ili interes.

Jeste li čuli kada pripovijedku o komadiću kruha, koji nikad manje nije bilo, geo ja, koliko ti draga?

Takov komadić kruha — to je seljak za gulikožu. Seljak je kao vrba, kojoj se svake godine odsjeku grane, pa opet nastoji, no nikad se ne mogu razrastiti. Tako vrba i istrune, iz njezina kori-jena nikad više mladice. Sreća je to, što je dosta u zemlju utaknuti vrbovu šibu i vrbe se množi i raste, pa opet ima što odsjecati. Upravo je tako i neprovjereni seljak. A to su od njega učinile gulikože.

Pa i danas to čine. Idite karnogod hoćete, u selo ili gradić, i svagdje ćete naći i na takove ljude, koji ne misle drugo nego kako će seljaka oguliti i ošišati bez noža i nožica.

Danas svi gulikoža našega seljaka vide, da je po svim našim selima zavala uđasna bijeda i veliko siromaštvo, pa nastoje da što više moguće iskoriste ovo stanje sebi u prilog. Jedni davaju seljacima zajmove uz 10—20% kamate, drugi dućansku robu uz još veći kamatnjak, komu se zapravo ne zna ni visina, treći marvu na takvo zvanu „polovinu“ i slično, tako da seljak mora da propadne.

Da li je to pošteno? — Nije. Ali proti tom nepoštenu postoji jedini lik, da nam čovjek bježi od dugova i gulikoža, kao djava od tamjana. Zato i danas preporučamo našim ljudima, da se što manje zdužuju, jer dug je zao drug.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Neptinske konvencije. — Novinarske hembe. — Opereta „Maricas“. — Ninetta tanca. — Nova rubrika. — Zamet.

Riječka politička štuti. Suti kao i one fajne konvencije u Neptunu, koje već gotovo cijelu godinu čekaju, da budu ratificirane i stavljene na snagu. Kad tamo — nema ni ratifikacije, a ni snage... I svij se s pravom pitaju: — Gdje je ta ratifikacija? Gdje ta snaga? Nema je, pa nemam! Ja ne znam, koliko će zbog toga da trpe interesi našega grada. Mene zabrinjuje samo — fantaziju, koja se osobito na našem Jadraru lako uspostavlja. Kako ste, mogli čitati, ta fantazija i sada radi. Radi punom parom. Neko je, valjda za satu, nabacio, da konvencije nisu još ratificirane, zato što u njima ima jedna tajna klausula, za koju još nije vrijeme, da bude objavljena. Medutim neki novinarovi, ili neki reči neki novinarski nosi, nanjušili su, što se u onoj klausuli krije i odmaši sa svojim otkrićem u svijet, neka se beštje eude. Inače ta klausula je vrlo kratka. Samo par riječi, ali debelih: Sušak se prioprijedi Rijeci odnosno Italiji, a Zadar punom parom. Neko je, valjda za satu, nabacio, da konvencije nisu još ratificirane, zato što u njima ima jedna tajna klausula, za koju još nije vrijeme, da bude objavljena. Medutim neki novinarovi, ili neki reči neki novinarski nosi, nanjušili su, što se u onoj klausuli krije i odmaši sa svojim otkrićem u svijet, neka se beštje eude. Inače ta klausula je vrlo kratka. Samo par riječi, ali debelih: Sušak se prioprijedi Rijeci odnosno Italiji, a Zadar — Jugoslaviji. Bum!

Ustalom, što ja znam, nijedan pame-tan ni mjerodavan nije izjavio, da ova vijest ne odgovara istini. Jest, ali pitam vas je, što bi kamo bi pametni i mjerodavni, kad bi moralni da demandant svaku nemotariju, što izlazi iz lubanje nas, novinara, tih vječnih i nepopravljivih zvra-data? Ta molim vas, zar nije ovaj dana nekakav razgovor s bratom Mussolinijevim, uvednikom milanskog „Popolo d'Italia“, koji da mu je rekao, da Italija hoće da imam Albaniju zbog petroleja, koga Armati imadu, a Italijani nemaju? I još da hoće Adaliju u Maloj Aziji i to radi Željeza, kojega tamo ima dosta? I Smirne hoće da hoće Šatora da ima, i što ja znam, što nije onaj Englez sve postavio u usta Mu-solinijevom bratu, koji je dakkao sve to demantirao.

A nisu li prije par dana neke vanjske, osobito nje-macke, gradačke novine do-gadjene na dugo i široko opisane neke do-gadjaje, o kojima mi svdje u Italiji nista ne znamo? Tu se govori o Trstu, o Fari-nacci-ju, koji da se nešto vrpolji, o nemirima i jednom riječi o stvarima, koje niti su bili nitи će biti, jer narod nas pravo kaže, kad veli, da što se govori, ili nije bilo ili ne će biti. Ovo pismo zato, da naše čitatelje upozorimo, neka dobro paze, kad čitaju novine, da ne bi uzelni merla za blagdane ili svetkovine — taj mesec na zaslužuje vjere, da će vratiti, što je primio, jer će se vino ili meso popiti ili

Floridu, neka ne vjeruju, ali neka se i ne čude, već neka uvijek drže pred očima, da ovaj naš bijeli svijet nije ništa drugo nego jedna pusta opereta.

I na Rijeći je opereta. Zove se "Marica". Nekakva madžarska komedija. Ninetta ju je vidjela i čula. Pjevala mi je i neke arije: prava madžarska muzika. No najviše da se je pjevalo onima, koji su plesali. Ali kako su plesali?

— Ono si da su tanci, altroke one vase nekadajne molferine — rekla je Ninetta, i počela je da se vrti, kako je vidjela one u teatru, da se vrti. Dok se ona vrtjela, razumjeće se, da su se i suknu — vrtjelo, i ja gledajući ju i misleći na onu publiku u teatru, nisam mogao a da ne uzdahnem.

— Zaludu je: Rijeka ne može da živi bez hinterlanda... Sad imamo na Rijeći i jedno novo društvo: "Associazione Adriatici Irredenti". To su sami Dalmatinici, koji same sebe nazivaju — ne spasenima. Svrha je njihova društva, da rade na tom, kako bi se i oni spasili. Brzojavili su Mussoliniju, pozdravljajući ga "romantanom", a tako i Federzoniju, koga proglašuju apostolom edelle rivendicazioni dei sacri diritti della patria". Brzojavili su i d'Annunziju, ali "Vedettisti" nisu donijeli taj pozdrav, koji mora da je ipak od svih bio najsadržajniji.

"Vedetti" je uvela jednu novu rubriku: Razgovor sa svojim čitateljima. Tako ju je ovila dama neko pitao, neka mu kaže, da li ona, "vedettisti" drži, da bi se lako mogao dobiti na lutriji — terno. "Vedetti" odgovara na to preparametno pitanje ovako:

"Uzmite 32241 crna crnog fažola, pa to strajpe sve u jednu vreću. Onda uzmite tri bijela fažola, i dobro ih pomiješajte među ona 32241 crna crnog fažola. Zatim zatvorite oni, turite ruku u vreću i onom istom lakoćom, kojom budete izvaditi na jednom ona tri bijela fažola, dobit ćete i terno na lutriji bilo u kojem od onih osam gradova slavnih."

Koristan savjet, i ja ga evo vrlo radno prosljeđujem i onim mnogobrojnim namaznicama, koje na lutriji traže svoju sreću.

Mnogi me pitaju, da se izjavim i o onima, što svoju sreću traže u igračnicu i Zametu. Putiste najprije, da umotim perop da se do crne zemlje poklonim svima onima, koji su najviše pridonijeli, da se je na samoj granici opet otvorio onaj veličanstven Hram crne pameti i kulturne svinjarije. A sada evo mojeg odgovora:

Impressario one Gulikožnice zove se Cucco, a onaj, ko mu nosi pare, zove se — ciucco, to će reći — magarac. Ko ne vjeruje, neka uzme vreću, u kojoj su tri bijela fažola ispremješana sa 32241 crna fažola, pa neka pokuša jednim mahom izvući van ona tri bijela. Ako je itačno sreća, to jest, ako je jednim mahom izvučena tri bijela fažola, onda može donekne, da ide u Zamet. Svako drugi, koji onamo ode, neka prije zapjeva latinski, da ga može razumjeti i sam gospodin Cucco:

— Ave, Zamet, rovinadim, te saludo... Medutim najbolji posao će uz gospodina Cuccu učiniti onaj, koji u blizini Zamete otvoru jednu veliku prodaju čvrstih kopaca.

IZ GOLCA.

Sironaština. — Tatovi.

Iz ovog našeg kraja rijetko Vam se javljamo. Ta nemamo nikada da što dobrog napisimo, jer nas taru svakako brije jadi.

Siromašni smo, a u selu počeli se javljati lopovi, koji nisu sigurno svi stranci, — domaćini mora imati svoje prste. Nedavno ukrali su župnik janje, pet koški, — isto odnesli i nekim drugima obiteljima, po nekoliko koški. — To je žalosno i stramoton, ali istitno. — Nije dosta bijede u selu, — nego i tatova nam treba.

— Kuda brodim, i što mislimo?

Naše su učiteljice premještene, a dobili smo dva učitelja, jednog za slovenske, a drugog za italijanske razrede. — Dakle škola ne bi zlo stajala, — kad bismo redovito stali svoju djecu u školu, — ali smo u tome nemarni.

PODLISTAK

MIJO STUPARIĆ, seljak:

Nečovječnost

I.

Muk goveda odjekuje zrakom, lanci zveče o vratu volova, bicevi pucketaju kola skripe, čuje se mumlanje bikova i blejanje mlade teladi.

Goveda, kola, konji i ljudi — sve se sleglo i poredalno na ravnicu pokriviši dobar komad polja. Narod još uvijek pridolazi, kola i đake škripe, bicevi pucketaju i lanci zveče...

Šunče je već poskočilo i zagrijalo, svoj zlatni topinu protuluo na ravnicu i golim blaga, kola i ljudi, koji su se tu micali, smještavali i vrpoljili...

Znade se rukovali i pozdravljali...

— Sto misliš, hoće li ovaj sajam valeti?

— Hoće vraga, — ne čel! Vidio da nema stvari kupara, a ovo nekoliko domaćina nesrana udara, cijene, kakove hoće...

— Istina. Oni su — što no riječ — godspodi situacije. — Sjekira imala u med. Ja već na trećem sajmu za moje volove nemam ni polovicu od onoga, što sam lani dao za njih.

IZ PAZINA

Seljac, škropimo loze!

Prošla godina bila je strašna za nas seljake vinogradare. Peronospora i lug (pepel, Oidium) uništili su mnogina sve grožđe, a nekojima i loze. Malo je bilo onih, koji su nas upozoravali na pogibelj. Nekoja su gospoda doduše držala i predavanja, kako treba škropiti itd., ali — prekasno, t. j. kada nam je već bilo prepolo skoro čitavo grožđe.

A kakova nam se kaže ova godina?

Vrlo slabu, možda još gora, nego lanjsku. Evo zašto: Svi znamo, da glive (gobe, gobe) ne rastu ni na velike zime, ni za ljetne suše i vrucice, nego rastu i proječu i jeseni, kada je dosta vlage (kisa, rosa, magla) i topline. Peronospora pak nije ništa drugo, nego male glivice, koje ne vidimo prostim okom, ali ih možemo vidjeti kroz povećalo. I one se, kao i ostale glive, vrlo brzo množe i rastu, kada je vrijeme vlažno i toplo. Ovo proljeće pak tako je vlažno, da ako bude ovako i unapred, teško da ćemo spasiti grožđe i loze, jer su pupovi i loze puni sjemena peronospore još od prosle godine. Tko bude za kasniju sumporanjem i škropljennom, bogato ne će trgati ni ove godine!

Kada da sumporamo, a kada da škropimo? — O sumporanju javljeno je u zadnjem broju "Nar. Gospodara". Onom bi ja dodao samo to, da treba i ranije sumporati, t. j. netom se pupovi otvaraju i da se već za prvo sumporanje uzme sumpor sa 3% modre galice, te da se kod prvog sumporanja ne smije stediti sa sumporom.

Škropljennjem treba da počimemo ovu godinu kada budu mladice na ložama duge oko 10 cm. Tko zakasnji, neka se dobru ne nade!

Tekućinu za škropljennu lozu pripravljamo mi seljaci upore — dobro. (Prošlo je vodnik u današnjem "Narodnom Gospodaru")! Tamo ćete naći dosta zgodnih uputa. — (Op. ur.) Ipač znam nekoliko slučaja, gdje se pr. god. škropljennjem sasvim oparilo i uništilo lišće i grožđe. Sudin, da je onom bila kriva enečista modra galica.

Seljaci, kupujimo dakle svidrilje! samo kod naših društava i kod onih poštenih trgovaca, koji nam jamče za njegovu, čistocu!

Za sada dodat, ču još samo ovo: Za prvo škropljennje treba da uzmemmo najmanje 1 kg modre galice na sto litara vode, a da točno izmjerimo i vodu, a ne da je uzmemo samo onako — naoko, kako se je radivalo prvašnjih godina. — Stari vino-

IZ IČICA

Interesantan izum našega pomorskog kapetana.

Citamo u "Jugoslovenskom Pomorcu", što izlazi u Zagrebu, da je naš zemljak, g. Kosta Tomašić, pomorski kapetan dugi plavidbe, izumio jedan vrlo važan aparat, koji se nalazi tačna tačka broda, a vjedno i aeroplana u zraku, kako se ovaj aparat primjeni na njega. Kako je ovaj aparat teknikalni dotjeran, vidi se po tome, što može praktično služiti na moru i u zraku. Maršal, tajnik u kuhar, tiše se bili pa prevezeti sitni u razdraženi — posebno pa kuhar "Cmok", ta se je za najmanjši sumdril med palčki. Carodej "Lop" je pa zaslužil smrt — prav mu stoji, sij je vedel in zna, da palčki ne pijejo vina. A "Sjog" poglavatar palčkov, ta je bil pa res imenit. Vse mu je pristojalo in vele prilegle, kakor da bi bil pravi poglavatar. Edini kraj je ga je presegao: — Dobro sta se odrežali, vi palčki, u čudil se, ko sem spoznaj, da se u teh hlačkam i bradaškrivaju bojazljivi i stražnjivoj obrazu dekliek. — Naj omenim tudi "Klineta u kavarni", ki je vzbudil sime se popre, ko je odprli ust. Ko se je pa navljal s kafetom in preprial s fotografom — so se ljudem zavale oči od smeha. — Slisali smo nato veliko lepega in smješnega. Lošili smo se od teh malčkov zeljo, da ne oni tudi u poznežnjem življenu ostali vedno takoj vladajući in samozavestni ter se zavedali svoje narodnosti.

IZ VELIH MUNA.

Općinski učil. — Smrta kosa.

I kod nas mnogi smućuju narod glede diobe zajedničkog zemljistva. Opozoravamo ovim putem naše ljude da ne vjeruju nikoome od postranskih lica, koji imaju košavjetiju. Jedan od odbornik informira se je u toj stvari u Trstu kod Zvezre i uredništva "Istarske Rijeće", pa treba se držati savjeta onih, koji te stvari razumeju.

Javljamo vam žalosnu vijest, da je dne 29. aprila umro nakon duge i teške bolesti naš čovjek Antun Juratić "Blažak" u 42 godini života. Iza rata bio otisao u Ameriku i tamo ostao dok nije obolio i bolestan se kući vratio i ovdje umro. Počivao u miru.

— Pa to je i kod mene. Svi mi bolujuemo od isti bolesti. A to je neprilik.

— Neprilik brate. I još gore od neprilike.

Na zapadnoj strani licitari udarili svoje šatore. — Tu se skupilo nekoliko djevjaka u slikovitoj seljačkoj nošnji pa kuhaju i zvijezdu ili štograd drugo — pravna, svome srcu. Nedaleko od njih stoji njihove majke i mamice i nešto teži župcu — ogledavaju se na svoje kćeri.

Podalje ponapali gostoničari svoje bijele, platnene krovove, da bude hlad. Postavili stolove i klape, nabilj piće, da bude sve priredjeno za narod, kad ozdi. Njima su sućice postavile se kobasicari, pekarji, sitari i mnogi slični trgovci i trgovčići. Sva je to stajalo, kada je životla mrtvo i militavo, sve je okretno, glave na one veliko mnoštvo — blaga i ljudi. Odatle, eto, iz ovoga mnoštva imalo bi — poput rijeke kad provali iz korita — potop rijeke kad provali iz korita — potop rijeke kad provali iz korita — potop rijeke, život, trgovina...

Na istočnoj strani utaboriše se opet: obrtnici, opanfarji, cipelari, užari itd. Neki su već porazmjestili svoju robu. Neki još okljevaju.

— Na isplati se skor ni vaditi robu iz ladica. I onake ne će biti ništa.

— Tako nekako izgleda. A to je žalostno. Ja sam zadnji putna na srujtu prodao jedva dne cipele. Od tega platnog vozara, podnirni trošak i tu ti račun izlazi grubav, kao kožji rog. Naopako, ako ovako dalje potraje...

Samu se ne ovdje, među seljacima gane odmah bi odlučao...

— Eh, da se gane!

— A Što ste počeli naricati kao babe na karminama, uplete se medju cipelare mladi užar.

— Nije ni čudo, da stoji — uplete se

IZ BUZEŠTINE

Gde im je stud?

Doznali smo, premda kasno, da je onaj raskolnik u Trstu pisao proti ovđešnjemu krojaču g. Volkmanu. Je li pisao ili nije — to mu ne škodi, a ni koristi. Mi znamo naime, da svaki svojim radom i svojom sposobnošću stvara sebi položaj, poziciju i dobar glas. Piše proti njemu, dočim veli: "Iz buzeštine

Franina i Jurina

s Kinezom i s Kastavcem na igrištu va Šanđaju.

Kastavac: Tu su vam, Jurino, boći. Zbrite tri, a tri ke ostau, bit će za me. neka vam bude i bulin: starejši ste o mane.

Jur.: Na, ovo su moje tri boći. Nego ja još ne znam: za čućemo se tu?

Kast.: Ja sam vam već rekao: ali vi dobjete, ja ēu vam dat onega mojega lapača elefanta, ča ste ga čera videli.

Jur.: A ako pak vi dobjete? ču pak ja vam?

Kast.: Ako ja dobjem, vi ćete manje pustit tega vašega — Franinu...

Fr.: Ca? Ca? Ca?

Jur.: Koga zlodeja?

Kast.: Vi ćete manje pustit — Franinu!

Fr.: Bravo, po moju purut! Ča mislite vam je sam ja kako on vaš elefant; ale pak kakov je Šimija, da morete z manadel ču vas je volja.

Kast.: Mane je ovde teško samemu, a vi biste in značili mi bil fina kumanjica.

Fr.: I ja te lepa! Otel bi kumanjicu! Isčite ju, kade vas je god volja i draga, a mane pustite po bande. Imate tuda doista Kinez i Kineskin! Distriguje se njim!

Kast.: Pul mane vam neće niš falit.

Fr.: Mane ni doma niš ne fal!

Kast.: Imet ćete svega i sväše!

Fr.: Mane je ovde jedan kus mojega domaćega istarskega luka, nego sví ti vaseski riži. Nego ča ju tu vami vremi gubim! A i tebe se čudim, Jurino, ča mu ne odgovoriš po seh sedam zakoni. Za mučiš?

Jur.: Jo promišjam...

Fr.: Ca promišjaš?

Jur.: Mislim, da imaš krivo.

Fr.: Kako krivo?

Jur.: Pak tako! Kega se vraga jadiš?

Fr.: Kako da se ne jadiš? Ča ne čuješ ča bi on otel? On bi otel, da ja ostanem njuemu, aki to gubiš.

Jur.: Pak ki ti govor, da ču ja zgubit?

Fr.: Šteča je čorava.

Jur.: Neka je, samo da nisam ja. Budim si miron i ne jadi se. Neka sam ja drugi, aki on njegov lampion ne bude naš, a i to još danas.

Fr.: Pak ča će nam on njegov lampion, iako ga dobjes?

Jur.: Nemo, ča ne vidiš, kako se teško žive. Slabe letine, suša, plasti, kame se obrneš — sama nevoja. Jos najbolji živu oni, ki imaju kakovje medveda ale kakov drugu bestiju, pak gredu s njom okole po svete, da ju kažu i da ča dobjui. Napravio ćemo jednu drvenu kućicu, staviti ćemo ju na kulu, upreć čednjom lampionata, pak neka vuče. Svi te prihvataj, da vide onu čudnu životinju i hitaču način na kojem vam klobukti talari i cekini, i vam par let mi čemo postat pravi bogataši Promisi, Franino, i vider ćes da imam pravo, i da se ovako već pa istinu ne more napred. Kada jedna živa voda prese, treba drugu iskati.

Fr.: Ti govoris, kako da ti je oni lampion već na zepe.

Jur.: Strpi se malo, pak ćeš videt!

II.

Doskora se opazio, da je mladi užar, rima i goničima u mešetarima oko marve i oko seljaka kao neprijatelj oko tvrdjave. Juris ovam, juris onam i tvrdja će popustiti. Pa i što će drugo kad se već cijelo proleće opisjeda.

Seljaci će popustiti, poprodati, pa će kupovati užetu za junad, ulare, za konje i mjesar strane za bikove. Ej sitna robavac i svak je kupuje.

Fr.: Ti si nem, ako misliš, da ćeš njemu dobit. Ca ne znaš, da je on Kastavac. A je kada na svete ki kemu Kastavcu dobil na boć?

Jur.: I moja nona je bila Kastavka — zato se ti niš ne boj!

Kast.: Ja mislim, da bi moglo već doći bit teh čakul, pak da već jedanput potemo.

Jur.: Ala počinimo.

Fr.: Cujeće: ja protestiram!

Jur.: Si se došta naprotestati svoji dni — pak protestati i sada! Ce ti puno koristiti!

— pogledaj, kako sam danio koštak!

Onde će ih biti šest, Frainino!

Kast.: To ćemo poklone videti!

Fr.: Ma su ovi ljudi nemili! Ma ča govoriti vi, Kinez?

Kinez: Ja se perem ruke. Vidi vrata, kako mu je oni vaš Jurina zatukal onde šest. Vražji čovek je ono!

Fr.: Ca će manje ni šest ni dvanaest. Ja ne ne znam, ca sam ja jedanput Bogu za gresil, da me ovako kara! I još mi govorite: imas slobodnu volju! Kakovo vratju slobodnu volju, Bog mi teški grebi protiš — kada ma sade jedan, sada drugi hita tamo, pak ovamo, pak onamo uprav kako i mačka va vreće.

Kinez: Oho, ča j' pak to! Sad je i Kastav storil šest. Već ima osam, a Jurina šest. Slaba vam se piše, Frainino!

Fr.: Ter ja sam to znao! I tako van je vek s manjom bilo. Pak još će mi neki reć, da je francuska revolucija prei sto i toliko let učinila, da su svj ljudi postali jednaki, kao braća. Lepa jednakost — to, kada dva od njih igraju za svoju kožu, a ti ne moreš niš! Cujeće, Kinez? Ca govorite vaši zakoni, ču ja morat ovde ostan, sko me Kastavac dobije?

Kinez: To se zna, da ēete. Kinezi su zakoni na teh stvarah jako strogi. Ma iako ostanete, ja mislim, da vam se ne će niš slabega dogodit. Kastavac je dobar čovjeca — on je vas brat!

Fr.: Je, ja — ma brat sem, brat tamo, mane su i moja rojena braća tulji fajstom, da sam framasun. Ca ovo va-pipe?

Kinez: U, slabo, jako slabo! Kastavac vec ima dvajset.

Fr.: A on drugi?

Kinez: Jurina ima samo dvanaest.

Fr.: Zel me vrati! Jurino, ča si to storil, puška te ne ubila!

Jur.: Muči nemio, još su špagi va more!

Kastavac: Malo več!

Jur.: Čemo vidjet. Na, storite onde vi jednu bolju, ako morete!

Fr.: Ja, ja, moj dragi Kinez! Tako ti je to s manjom odvakev bilo. Z jedne strane, da drugi, kako i mačak Nikada me ni nijedan pital: čes ovako? ale čes onako? nego vavek: kus! Krobot! Tako je bilo po Ratkezburge i svadbere. Ca pak ono sada Jurina mahnila!

Kinez: Nô — sta videli malo!

Fr.: Ne vidim niš. Ne morem tamu gledati!

Kinez: Storil je šest. Sada ima i on dvanaest. Bože moj, ki će napravit zadnjega! Homo malo blije!

Fr.: Ne grem od ovde i ne tuš da vi dim.

Kinez: Ajajaji! Jurina je bil lepo koštak, pak nô — on drugi mu je sve razvrgao!

I sa tri Kastavčeve boći su okolo Jurina, Jurina nina već nego jednu boću. Viš vrage! Pum! Zbil je — sve su se buču razlefele — ostala je samo njezina i bulin. Hurai! Jurina je dobila!

Fr.: Hvala Bogu!

Jur.: No ča sam ti ja rekao! Sada si kom i ti ilofjan. A kade j' Kastavac? Kamo je to najedanput zginal?

Kinez: Putstie ga na mire! On je sada ša doma, i od žalosti će tri dini spati. Po teme bit opet dobar! Cestitamo Vam, Jurino!

Jurina: Hvala! Imate i na čem! Lionfant je moj! Hurai!

tavo to vrijeme. Vlaga (mokrina) bila vani na polju i u našim kućama; blato na cesti i na putevima, kao da smo u ravnju Slavoniji. Mi neke dane nismo mogli do susjeda radi silnog blata i vode. Ne samo jednom palo nam pamet, da — nismo pametni, jer trpimo te loke i kaljuze i blato usred naših sel. Tá imademo kamenja ovuda više nego ima cijela Slavonija, pa ipak — gazoni blato i blato. I još se hvalimo, da smo — napredni. Ja kažem — ljeni smo za ove stvari i nemarni. Ipak jedan se našao tako pametan, da nasušnikom (kamenjem) svoju stazu do kuće i do kućnih vratiju. Susjed ga gleda čudno, gleda srdito, pa ček: posipaj pjesak (kamenje) i na ovaj kraj putu! Htjelo naime, da taj pametni susjed uredi (pošljuni) i stazu do vratiju, kuće njegova susjeda. Pametni mu reče: Vi dajte svoj kraj, a ja svoj popravljeni, pak će tako cijela staza popravljena. Ali susjed ne će toga da razumije, pak ti uze grabilje da grabi kamenje na svoju stranu. Ali onaj drugi ne dopusti, i to — svadje — grabiljama. Grabeći kameni skoci susjedu — starcu na ruku i rani ga malo. Onaj nepamatnjakovo potpribi u grad k liječniku, da mu povezu ruku, pa da tako — misli on — napti troškove svomu pametniju susjedu. No, ako on nema pamet, imat će ju sudac. Eto, takovi su neki naši ljudi glede svojih putova: nemarni. Traže samo da im netko drugi popravi seoske staze. Pa kako imade u nas više zloha a manje ljubavi, mi se ne možemo složiti, da složno skupno popravljamo svoje puteve u selima.

IZ POJARI KOD SV. LOVREČA PAZE - NAČKOG.

Općinska posla.

Kod nas se punom parom radi oke premjene općine iz Vrsara u Sv. Lovreč. Radi toga što je općina u Vrsaru mi Sv. Lovrečani gubimo mnogo i novca i vremena. Mi se Pojari, Herak i drugih sela smo potpisali da se općina prenese. Ali već imademo i takovici koji su počeli smetati nam u tom nastojanju. Išli su u Vrsar i potpisati se naši dragi Sosich iz Sv. Lovreča i Martin Medvidić. S njima je Isao i naš bioši kandidat Tomo Herak. Tamo su od njih tražili nekavnu izjavu i moralni potpisati da su nacionalni uzroci, koji su ih doveli do njihove odluke. Sosich i Martin Medvidić su odmah primili, jer oni su njihovi, ali da je te uroke potpisivali i naš Tomić i to zbog ulagivanja. Radi toga naši ljudi nemaju u gorinavedenje najbolje mnenje. Moguće smo mi njegovoj susjedu na krivom putu, ali ipak nas još oči ne varaju, i u čujemo dobro. Slušali smo Heraka kako je prije govorio, sada vidi, mošto radi. — On se rastaje s nama: Kujo se i kuću u Sv. Lovreču od Karla Romena iz Kanfanara. Mi, ostajemo na svome i ujvri svome rodru.

Ovo je samo napomenuto, ali imamo punu vreću tužba.

Politički pregled

Ponovna promjena vlaste u Jugoslaviji

U Jugoslaviji je ponovno došlo do rekonstrukcije vlaste. Nakon dvostrukih pregovora između gg. Uzunovića i Stjepana Radića došlo je opet do koalicije između radikalaca i radicevica, s tom razlikom, da je g. Stjepan Radić ostao izvan vlaste, dok je mjesto jednog Hrvata došao jedan Slovenac u vlasti i to g. Pucelj.

Broj portfelja je HSS zadražila, ali jedan dio ministra prosvjete, dobila je jedan portfeljom prvog reda, dobila je jedan privredni portfelj: poljoprivredu. Za nadoknadu ovog osim dosadanji podsekretari u ministarstvu finančnosti (Neuderfer) te prosvjete (Pasaric), dobila je HSS podsekretari u ministarstvu unutrašnjih poslova (dr. Ivana Prenara) i u saobraćaju (ing. Aug. Košutića), dok je podsekretar (ing. Aug. Kraljević) — ispoljan iz socijalne politike (dr. Kraljević) — ispoljan.

Premre tome HSS sada u vlasti ima ova prema tome Ministarstvo: Ministarstvo trgovine: dr. min. Krajačić; min. Šuma i rudnika: dr. N. Nišić; min. pošta i brojčavaj: dr. Ben. Supičić; min. agrarne reforme: Pavle Radić;

min. poljoprivrede: Ivan Pucelj. Ministri Narodno-radikalne stranke ostali su nepromjenjeni. — Poslijе zakletve je predsjednik vlade izjavio novinarima ovo:

— Mi smo nju imali. Govorilo se je, da je naša većina osnovana na pretpostavkama. Ali to nije stvarno. Kada nismo mijenjali politike, onda smo mogli vjerovati, da se kombinacija ne će razbiti na ličnim pitanjima. Ako većina ne буде plodna za rad, nema ona značenja. Važno je to, što je stvorena ovakva kombinacija, za koju se može vjerovati, da će biti stvarna osnova za rad. Ako ne uspijemo ništa drugo nego da dobijemo narodnosnu, radnu, neću da kažem i pravednu vlast u svim pitanjima političkom i privrednom životu, imali smo se radišti mučiti ovih dana, koji su za mene bili najteži. Malim da mi i vi to lično priznate.

Premre tome je bar za sada riješena krisa vlade.

Razoružanje Danske.

U Danskoj je na vlasti ministarstvo, koje se sastoji od socialističkih. To ministarstvo, koje imade i većinu u narodnoj skupštini, ima — zadaču, da provede u državi razoružanje. U dokaz, da ova država ne mislije raspravljati medjunarodne sporove oružjem, evo kao primjer prva provadja razoružanja. Nacr, po kojem se Danska razoružava, već je primijenil u tako zvanoj donji kući, a sada još treba, da ga primi senat, pa će stupiti na snagu. Razoružanje Danske provest će se na ovaj način: Danska će vojsku od sada brojati samo 25 hiljada vojnika, na mjesto dosadanjih 100 hiljada. Ne će se već zvati vojska, već "sigurnosni zbor". Na čelu će se više biti general ili ukupnik, već "čravnatelj". Ove tako zvanične stražarske čete imat će skromno oružje, samo sablje i revolver. Kako vojska na kopnu, smanjiti će se i ratna mornarica, koja će se od sada po novom zvati "adržavna mornarica". Njezin stanje neće premašiti pet hiljada osoba. Ladje će se sada vršiti samo sigurnosnu službu u danskim vodama. Chamberlain će se odstraniti svi utvrdi. Raspustiti će se sva streljačka društva. Francuzi baš time nisu zadovoljni, a na razoružanje Danske vide pobjedu Njemačke, jer dodje li opet do evropskog sukoba, nekoliko njemačkih bataljuna obilježiti će kadro da već priđi i zagospodriju Danskom, pa će tako Njemačka moći prekinuti vezu između Francuske i Poljske.

Što se spremu u Rumunjskoj?

Rumunjska kraljevska kuća slavi ovih dana šezdeset godišnjicu svojeg vladanja nad Rumunjskom. Naime god. 1868. izabran je princ Karlo Hohenzollern općim narodnim glasovanjem pod imenom Carl I. za kneza Rumunjske i imaju mjesec iste godine stigao je u Bukareštu, da započne u kneževski prijesto. U Bukareštu se već duže vremena pronosi vijesti, da će se u savezu sa ovom pravoslavom Rumunjska proglašiti carevinom, a sada i kralj Ferdinand carem Velike Rumunjske. General Avarescu da je tome veoma nakanjon, samo je još uvijek pita, kako bi bili prihvaćeni u inozemstvu, gdje su viđatori mnogo većih država zadovoljni sa naslovom kralja.

Mađarska falsifikatorska afera.

U mađarskom parlamentu došlo je počasnih dana do velikih skandala radi pozitivnih falsifikatorske aferi. Ove burne privore izazvali su napadaju narodnog zastupnika Pallaviciniju na mađarsku vlast. On je podigao optužbu protiv ministra unutrašnjih poslova Rakovskoga, jer je i on sudjelovao kod falsificiranja stranog novca. Ujedno se oborio na raznatom državu, protiv kojih vlada ne poduzima ništa, jer su i sami ministri njihovi članovi. Predsjednik parlamenta i vladine većine silno su se uzruljali, dok im oponicija dobacivala, da su falsifikatori. I dok se tako u mađarskom parlamentu otkriva pomalo smrdje mađarske falsifikatorske afere, novine javljaju, da je u Parizu doputovao predstavnik francuske banke sa važnim dokumentima, koje će iznijeti na glavnoj raspravi o falsificiranju francuskih banknota.

Sobom dovezoše i oružanog stražara za svaki slučaj.

Za čas nastala žurba. Pražna željeznička kola miču se po tračnicama i smještaju. Potelo tovarenje. Znoj curi sa čela ljudi, prašina se diže, bikovi još uvijek stenu vodjeni na brnjicama i jakim užetima.

Crveni mesec drži batinu u zraku po vrh gomilje blaga i ljudi i — traži nesto očima. Tada dodje do onoga čovjeka sa razgaljenom košuljom i golim prsimi i povice:

— Gdje su moja užeta? Čovjek, siromah, bio je nešto promučati i rukom protumačiti, no nije imao vremena. Meser ga pograbiti za ruku i njegova teška batina pala je tri, četiri puta na ledja siromaka. Bio ga i dalje udarao, da nije došao njegov drug i istragnuo mu batinu iz ruke.

Siromah čovjek ruknju, kao marvinče, baci se na užareni pjesak, tijelo mu potresu strašni, grčevi, na usta mu navaljena pješa, stane se grčiti i bacati po zemlji u najvećim mukama.

Jedan gonič usudi se primijetiti mesar:

— Zašto ste ga tukli kad znate, da iua padavici.

A mesar drug — onaj što mu je istružnuo batinu iz ruke — pokaze mu prstom

Savez između Rusije i Njemačke

Najvažniji dogadjaj u svjetskoj politici zadnjih dana jest ugovor, koji je potpisani u Berlinu između predstavnika Njemačke i Rusije. Do tog je ugovor došao na ovaj način: Već g. 1922. na poznatoj genovskoj konferenciji objavljen je na veliko začuđenje svijeta njemačko-ruski ugovor o međusobnim gospodarskim koncesijama. Taj ugovor je bio potpisani u Rapallo. Lloyd George je naime bio aranžirao genovsku konferenciju zato, da privuce Rusiju okvir engleske politike i da dobije njezinu tržište za engleski kapital. Pokušaj je uspio, jer je francuska vlast bila nepopustljiva spram Njemačke u pitanju plaćanja reparacija, a uređenje tega plana i izmirenje između Francuske i Njemačke bilo je predviđeno za politiku Engleske. Njemačka Rusija, izlučene iz kruga svjetske politike, spoznaje se u Rapallo i u znak protesta proti zapadnim vlastima s obzirom na to što su se i njihovi ne samo vanjsko-politički interesi slagali, nego i gospodarski.

Međutim do ispunjenja većih rezultata rapaljskog ugovora nije došlo zbog kasnijeg gospodarskog srama Njemačke, koja nije mogla ni Rusiji pomoći i zbog toga, što se Njemačka nije sama mogla operativi pomoći anglosanskom kapitalu, a taj je ljubomorno pazio na odnose Njemačke prema Rusiji.

Njemačka je dugu kolebalu između t. z. zapadne i istočne orijentacije u svojoj vanjskoj politici. Pošto se operavala od gospodarske katastrofe i pošto je Engleska dolaskom konservativaca na vlast, jače zasegla u prilike na evropskom kontinentu, uvezla općenitim ugovorom (Zvezni pak) posebnimi i pojedinačnim ugovorima srednjim evropskim prilikama, odnosno s Francuskom i Italijom garantiraju nepovrednost ranjskih granica i ustanovljuju arbitražni ugovor u slučaju sporova. Da slični je ugovori došlo između Njemačke s jedne strane, a Čehoslovačke i Poljske s druge strane, ali bez garancije velikih vlasti.

Ti ugovori imali su stupiti na snagu, kad Njemačka pristupi u Ligu Naroda, a ta, t. z. slavljaju obetale su poipisnice karinskog ugovora Njemačkoj pomoći, da dobije stalno mjesto u vijeću Lige Naroda. Rezultat poslednje izvanredne skupštine u Lige Naroda poznat je. Stalo mjesto u vijeću Lige Naroda zatražile su uz Njemačku Brazilija, Poljska i Španjolska. Njemačka nije htjela pristati, da se vijeće proširi sa zastupnikom malih država na kraj Ferdinandom carem Velike Rumunjske. General Avarescu da je tome veoma nakanjon, samo je još uvijek pita, kako bi bili prihvaćeni u inozemstvu, a u Njemačkoj i da sklopi ugovor s Njemačkom. To mu je potpuno i uspjelo, i ovaj je dana potpisani u Berlinu taj ugovor.

U Njemačkoj je na to nastala reakcija. Zapadna orijentacija pretprijeđala je udarac. Isto onako kao što se nakon neuspjeha u Genovi Njemačka orijentirala prema Rusiji, pošto se nije mogla sporazumjeti sa zapadnim vlastima, napose sa Francuskom, tako je ona to učinila i ovih dana. Rusija diplomaciju bila je osobito budna Čiferin je prije sastanka u Lokumu uzdal pokušavati odvratiti. Stresemann od zapadnih vlasti i privezati ga uz sporazum s Rusijom. Čiferin je naime dokazivao, da je politika Lokarna politika izolacije Rusije i da taj politik vodi Engleska. Stresemann je objećavao, da Njemačka neće biti oružje protiv Rusije. Međutim nakon neuspjeha u Zvezni Čiferin je izradio priliku, da se okoristi neraspoloženjem u Njemačkoj i da sklopi ugovor s Njemačkom. To mu je potpuno i uspjelo, i ovaj je dana potpisani u Berlinu taj ugovor.

na nesretnika, koji se svijao u grčevima.

— Gledaj što si uradio...

— Neka crkne — pljuje on na tle, razvališ od srđe oči. Zašto mi je užeta izgubio? Ja sam ib skupo platio, mora i...

Evo Vam ih — oglasi se drugi gonič i bací mu sinop užetu pod noge. Znate li, da ste mi još s podne zapovijedili, da užet uzmim od njega i da ih povežem u želježnicu kolu. Tri sam svrzao, a ovi su vlasti ostali.

Nesretnik se medutinom još uvijek bacao po zemlji, pjenio i rukama razderao i onako slabu košulju, a nogama iskopao rupu u pjesak.

Ljudi se zgrnuli, zgrazala, skrptali žubima, rogorobili proti suručnosti crvenog mesara, no nikto se nije odulio, da za siromahu traži zadovoljstvu po zakonu i pravici... Oružani stražari stajao je tu, kao da se to njega nista ne tice. Pa tko bi se i zauzimao izbitinjanog u prasini...

Ljudi, promatrajući muke nevoljnika mrmlijahu:

— Surevoš!... Divljaštvo!...

A jedan staričak izvlačeci se iz mnoštva zaklana, glamor i duboko uzdahne:

— Nečovjetnost!...

Sadržaj je ugovora objelodahnjen, a sa stoji se od četiri tačka, i od dvije note. Prvi članak govori o tome, da će se odnositi između objavu država temeljiti na raspolaskom ugovoru. U drugom članku međusobno, sebi obavećavaju neutralnost, ako treće država napadne koju od njih. U drugom članku međusobno, sebi obavećavaju neutralnost, ako treće država napadne koju od njih. U članku trećem obavećuju se, da neće sudjelovati u ekonomskom i finansijskom bojkotu trećih vlasti protiv jednoj od njih. U zadnjem se članku određuje, da se ugovor sklapa za 5 godina. Zatim ugovor sa državom notu ruskom poslanika u Berlinu Krestinskog, u kojoj ovaj izjavljuje, da se ugovor sklapa u svrhu odbrana općenitog mira, da Rusija uzmiće na znanje ulazak Njemačke u Ligu Naroda i da će se odmah stupiti u pregovore za obrazovanje suda, u slučaju kakvih međusobnih konfliktova. Nota Stresmannova izjavljuje, da će Njemačka svim sredstvima pobijati tendencije, koje bi se mogle unutar Lige Naroda pojaviti protiv Rusije, i da se ovom ugovoru ne pridruže obvezne, koje će za Njemačku izvriniti iz 16. članka pravila Lige Naroda.

Međutim, državama potpisnicima nastalo je nezadovoljstvo protiv Njemačke zbog potpisa ovog ugovora, oschiđo u Engleskoj, Francuskoj, Čehoslovačkoj i Poljskoj. Za politiku Engleske taj je ugovor veliki udarac. Sva njezina politika bila je uperenena na to, da izolira Rusiju i da je uskromom kapitalu prisili na političku i gospodarsku kapitalizaciju. Lokarski i ostali ugovori u tom duhu imali su ponajviše taj cilj.

Sada je Cíferin prekršio račune Chamberlaina. Rusija je dobila njemački kapital i tehniku i Njemačci će moći eksplorirati agrarnu Rusiju. Osim toga Rusija će imati u Ligi Naroda svoga eksponenta. Francuskoj je krivo, što je Njemačka dobitila rusku pomoć, a ne ona. Njemačka prema Francuskoj ima jasno zaledje u Rusiji. Iz istih je razloga bojačani i Čehoslovačkoj, dok se Poljska boji koncentrične navale rusko-njemačke.

Njemački je korak sudobnosan. U budućnosti se zacrtava njemačko-ruski savez. Industrijska se Njemačka i agrarna Rusija ujedinjuju. Politički se stvara zapravo veliki joščni blok, pogibeljan za sve male susjedne države. Rusija hoće da pomoći njega tuče Englesku, a Njemačka da se osveti Francuzima, koje je pretekla. Poljacima i Cesima. Rusko-francuski lok je sprječen. Međutim, iz nedavne povijesti znamo, daje Njemačka Vlilju II. stradala, kada je protiv Engleske htjela stvarati ratnu mornariču i kolonijalnu carstvo. Njemačka je zapravo stupila u sovjetski protuengleski blok. Ne će li joj Engleska ponovo spremiti katastrofu? Doduše ova je orijentacija u duhu Bismarckove politike, ali bi mogla biti po Njemačku katastrofalna.

Domaće novosti

† Josip Pribetić.

Pišu nam iz Nove Vasi kod Poreča: Javljamo Vam žalosnu vijest, da je u utorku dne 4. maja u 5 sati ujutro ispuštilo svoju plenitenu dušu naš vrh rođuljub Josip Pribetić tekar u 33 godini života. Svi naši ljudi žale za pokojnijem Josipom, jer se uvijek i svakom prigodom isticao kao pravi narodnjak i sa ljubavlju je primao na sve svaki narodni posao. Premda je bio veliki siromah, ništa ga nije moglo odvratiti od narodne stranke. Godine 1924. je počeo zadružni tečaj u Trstu za vodjenje posušnjice. Pokojnik ostavlja u velikoj tuzi udovicu sa troje nejake djece: Olgu, Veru i Josipa.

Njegovoj obitelji i rodбинi naše najiskrenije saučeće. Ti, dragi Josipe, počivaj u miru u domaćoj zemlji, koju si tako žarko ljubio, jer ona te je rodila i ona te sada prima.

+ Antka Brnobr.

Prošle sedmice premunila je u Pazinu učiteljica Antka Brnobr. Pokojnjica je službovala u raznim istarskim mjestima, a najviše u Sv. Petru u Sumi. Bila je dobra učiteljica i uzgajateljica naših mrtvih. Neka počiva u miru!

Samoubojstvo jednog starca.

Pišu nam iz Tinjana: Ovih dana uzeo je naš bivši dugogodišnji općinski tajnik Antonio Depiera brijački nož i njime zadao sebi smrtnu ranu. Zatim je bio odveden u pučku bolnicu, gdje je u najvećim mukama dočekao smrt. Sto ga je navelo na taj čin, nije nam poznato.

Bez naslova i bez komentara.

Početkom ovoga mjeseca došao je Ivan Pavletić iz Barata kod Kanfanara na rovinjsku općinu u svrhu da prijaviti rodjenje svoje kćeri. Pavletić je bio nadjenuti svojoj kćeri ime Milka, ali mu je bilo to zabranjeno. Zabranu su motivili time, da se sada nalazimo u Italiji i da radi toga ne mogu krstati dječju slavenskim imenima.

Temeljni kamen nove crkve u Lanišću.

Kako nam javljava iz Lanišća, u nedjelju dne 9. ov. mj. u 12 sati bit će položen temeljni kamen nove crkve u Lanišću.

Novi zakon o novačenju italijanskih državljana, koji se nalaze u inozemstvu.

Ovih dana stupio je u krajepost novi zakon o novačenju italijanskih državljana, koji se nalaze u inozemstvu.

Prema odredbama tog zakona, potvrđuju se svi italijanski državljani (vojni obveznici), koji se nalaze u inozemstvu, vojnici, i to bez preglede. Vojni obveznici imaju da predlože kr. diplomatski ili konzularnim vlastima propisani pravni akt (atto di sottomissione). Taj akt moraju predložiti u vrijeme, kad se u Italiji vrše vojnička novačenja. Vojni obveznici imaju pravo, da se, na vlastito troškove, budu pregleđati kod italijanskih diplomatskih ili konzularnih zastupstava u inozemstvu.

Svi vojni obveznici u mirno doba oprošteni su vojnicke službe sve do tih dana se nalaze u inozemstvu. Jedino u slučaju mobilizacije moraju se vratiti u domovinu.

Medutim oni vojni obveznici, koji se vrane u domovinu prije nego ih navrše 32. godine života, morat će stupiti u vojničku službu sa prvim godištem, pozvanim pod oružje. Svi oni pak, koji se vrane iz napomenute starosti bit će oprošteni od vojničke službe, ake ne budu nadahnuto pozvana pod oružje njihova godišta.

Italijanski diplomatski konzularni zastupstva u inozemstvu mogu izdati svim onim vojnim obveznicima, koji dokažu, da idu u Italiju na studije ili na liječenje, dozvolu povratka u inozemstvo, a da nisu primorani da stupi u vojničku službu. Takva dozvola vrijedi samo za vrijeme školovanja ili liječenja.

Svim udovicama i sirotama radnika bivše a-u. mornarice.

Iza dugog zauzimanja našeg narodnog poslanika, g. dra Wilfana, za pojedinstvenu udovicu i sirotu bivših arsenskih radnika u Puli, javljaju nam sada iz Rima, da je dovršeno pensioniranje. Dotični su dekreti potvrđeni od ravnateljstva i ratušnogodstva je obavijestilo o tome delegacije riznice (delegazione del tesoro), koje mogu vratiti isplaćivati penzije. Ujedno je o tome obavijestena i pomorska baza u Puli.

Svega po malo

Svjetska željeznička mreža.

Istom sada je konačno završena cijekopuna statistika željezničke mreže na cijelom svijetu, koja iznosi ukupno 1.206.504 kilometra. Taj je broj upravo trideset puta veći od zemaljskog ekvatora. Trecina cijekopune mreže otpada samo na jednu državu, a to su Sjeverno-američke Ujedinjene Države. Njemačka, koja je prije rata bila u pogledu željezničke mreže na drugome mjestu, sada je došla na peto mjesto, uslijed velikih gubitaka svoje zemlje. Interesantno je da dvije vanevropske zemlje Kanada i Indija, koja još pred dva decenija nije uopće u obzir dolazile, danas stoje na drugom i trećem mjestu tako da se Rusija mora da zadovolji sa četvrtim mjestom. Polovina cijekopune azijske mreže natrafila se u samoj Indiji. Amerika imade željezničke mreže 425.230 km, Kanada 14.150, Indija 60.590, Rusija 58.239, Njemačka 58.41, Francuska 38.181, Argentinija 35.291, Brazilija 29.984, Meksiko 25.344, Italija 20.118, Južna Afrika 18.265, Poljska 18.411, Japan 13.144, Kina 11.345. Željeznička mreža pojedinih kontinenata raspoređena je ovako: Amerika 613.782 kilometra, Evropa 361.065, Azija 123.986, Afrika 60.054 i Australija 47.017.

Škare u želudcu.

Pred nekoliko je dana u Varšavi (u Poljskoj) pobudila najveću senzaciju nenađana smrт zene jednog potrošnjaka kirurga, koji je prije imao svoju ordinaciju u Kijevu. Njio je naime nenađano poziljao i liječnici su ustanovili otrovanje krv negdje u okolini Želudčice, koja se naglo širilo. Prijetila je katastrofa, pa se odmah pristupilo operaciji. Možemo da zamislimo kako je bilo iznenadjenje liječnika, kada su u želudcu našli — Škare, kakve upotrebljavaju kirurgi. Makar je pomoć bila brza, pacijentinja je za dva dana umrla od otrovanja krv. Istragom, koja je provedena, ustanovilo se, da je sam kirurg pred nekim dvanascet godinu u Kijevu operirao svoju ženu i tada po rastresenosu zaboravio Škare u želudču. Dok je na skarama nikeliranog strana bila cijela, pacijentinja nije osjećala ništa, ali čim su Škare počele rušiti, dok nije se pojavilo otrovanje, koje je pomalo raslo, dok nije dovelo do katastrofe.

Kineskinje na normalnim stopalama

U prosljednjem Kini vodi se sada jaka agitacija protiv starog kineskog barbarškog običaja, da se umjetnim načinom sprječava da ženske noge rastu, jer je za stare Kineze najljepše žena, koja ima najmanje noge. Pekinska republikanska vlada izdala je strogi dekret, kojim se za branjenje ova teška i mučna moda, a kineski general Feng prije svog pada, na teritoriju, gdje je on vladao, ureo je potrebni porez na žene sa istrijevnjenim nogama. Porez je iznasio mješevino 3 dolara,

Feng je znao, da za Škrite Kitaje ovaj porez znači više od svih ma kako strogi dekret.

Broj automobila u svijetu.

Koncem godine 1924. bilo je na svijetu ukupno 18.241.477 automobila, a koncem godine 1925. bilo ih je u sve 25 milijuna. Od ovih pripadalo je u godini 1924. — pa onda u godini 1925.: Sjedinjenim Državama Amerike: 15.222.658 — 19.843.900. Velikom Britanijom i Irskoj: 636.000 — 906.600. Francuskoj: 400.000 — 763.500. Kanadi: 633.000 do 191.700. Australiji u god. 1923. 297.300. Njemačkoj: 291.900. Belgiji: 119.500. Italiji: 108.700. U Italiji je koncem 1924. bilo u sve 82.357 automobila.

Najbrža ratna ladja.

U Francuskoj se izrađuju nova eskadra velikih razarača i oni će biti pravo remek-djelo moderne brodogradnje. Prvi je dovršen i dobio je ime "L'Figaro". Bit će ukupno šest. Noći će da prevale preko 65 kilometara na sat.

Starici niknuli novi zubi.

V Washingtonu živi starica Anita Lois Karei. Zadnjih dana osjetila je neobične bolove u teljastu. Kad ju je pregleđao liječnik ustavljeno je da su joj poteli rasti novi zubi. Ved uima šest, a 4 druga također su potekla probijati. Starici je sad 74 godine.

DAROVI

u fond "Istarske Riječi".

Gospodin Max Spazzafumo iz Philadelphia (Amerika) posla onam je 21 dollar za hodočišće na predsjedničku godišnju pripretu za 1 godinu za niz navezenih preplatnika, a višak kao dar Franfini i Jurini.

Poslali su: po 3.500 dolara: Max Spazzafumo; po 2.500 dolara: Paul Bašić, Kuzma Dobrila, E. Vidović, Antun Tominić; po 2.000 dolara: Nik. Mrak; po 1.500 dolara: Jos. Vidović, Andro Kožul, Janko Kršanac, Antun Miščević; po 1 dolara: Dinko Lusina; po 50 cent: Frank Mrak.

Svi plemeniti darovateljima uprava najljepše zahvaljuje.

DOPISNICA UREDNIŠTVA.

Prijatelj iz Bresta: Onaj dopis, koji je izšao u predsjednici broju "Istarske Riječi", odnosi se na Brest ispod Učke. Toliko znanja radi. Da ste name zdravo!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARÍ
Tisk: TISKARA "EDINOST" U TRSTU

KRUNE plaća po 2[—] L ALOJZIJA POVH, Piazza Garibaldi 2. prvi kat

Pazite na naslov! Pazite na naslov!

Trgovina koža i raznih postolarskih potrepština

FRAN CINK CAMPO BELVEDERE br. 1

drži u svom skladistu

svake vrisli i luštriku zasjerajuće robe uz najnižu dnevnu cijenu.

Polyvera brza i točna. Polyvera brza i točna.

Zlato, srebro, krune, platin i umjetne zubove

kupuje.

Zlatorno ALBERT POVH Trst, Via Mazzini 46

područni i međunarodni kupci

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telefon: 5-18 Područnica u Trstu: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18

PODRUČNICE:

Brežice, Celje, Gorica, Kranj,

Maribor, Metković, Novi Sad,

Ptuj, Sarajevo, Split

POZIV

na

glavnu skupštinu

Posuđilnice u Lanišću

reg. zadruge s neograničenim jamstvom

koja će se obdržavati

u ponedjeljak, dne 24. maja 1926., u jedan sat

poslije podne u kući br. 19

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika posljednje glavne skupštine;

2. Izvješće upravnog odbora;

3. Izvješće nadzornog odbora;

4. Odobrenje računskog začiđuća za god.

1925;

5. Slučajnosti.

ODBOR.

OPASKA: U slučaju, da u rečeni sat ne буде dovoljan broj članova za zaključivanje, držat će se ista pravilima 1[—] sat a kasnije u istom mjestu te isti dnevni red, bez obzira na prisutan broj članova.

POZIV

na

XIV. redovitu glavnu skupštinu

Rokog društva za Štednju i zajmove registr. zadruge na neograničeno jamstvo

koja će se obdržavati

24. maja 1926. u društvenom pisaru u 10 sati pr. podne

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika prošlogodišnje glavne skupštine;

2. Izvješće upravnog odbora;

3. Izvješće nadzornog odbora;

4. Potvrda obračuna za godinu 1925;

5. Promjena društvenih pravila § 5;

6. Slučajnosti.

U slučaju, da u spomenuti sat ne буде prisutan dovoljan broj članova držat će ista pravilima 1[—] sat a kasnije bez obzira na prisutan broj članova.

U ROČU, 4. maja 1926.

Upravni odbor.

NAVIGAZIONE GEN. ITALIANA

GENOVA

NG.I
GENOVA

Pruga za Južnu Ameriku:

Dan odješta
iz Genue

Perobred

Vozila
traže

za Rio Janeiro	17
„ Santos	18
„ Montevideo	20
„ Buenos Aires	21
„ Rio Janeiro	14 1/2
„ Santos	15 1/2
„ Montevideo	17 1/2
„ Buenos Aires	18 1/2
„ Rio Janeiro	14 1/2
„ Santos	15 1/2
„ Montevideo	17 1/2
„ Buenos Aires	18 1/2
„ Rio Janeiro	14 1/2
„ Santos	15 1/2
„ Montevideo	17 1/2
„ Buenos Aires	18 1/2

Pruga za Sjevernu Ameriku:

12. svibnja „Dulilio“

za New-York

10 dana

Pruga Centralne Amerike:

za Trinidad

17 dana

„ La Guayra

19

„ Curacao

20

„ P. Columbia

22

„ Colon

23

„ Guayaquil

29

„ Callao (Peru)

30

„ Mollendo

35

„ Arica

37

„ Iquique

38

„ Antofagasta

39

„ Valparaíso

41

Uredi u svim glavnim gradovima Italije i inozemstva.

U TRSTU: Ufficio Passeggeri della NAVIGAZIONE GENERALE ITALIANA, Via Mercato Vecchio 1 (Palazzo Hotel Savoia) - Telefono 4083.

Širite „Istarsku Rijeć“!

UZBIJANSKA KREDITNA BANKA

Telefon: 5-18 Područnica u Trstu: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18

Telefon: 5-18

Telefon: 5-18

Telefon: 5-18